

Rehabilitace v psychiatrii

MUDr. Helena Reguli

Pojem rehabilitace

- (ze středověké latiny, rehabilitatio = obnovení)
- snaha navrátit poškozeného člověka do předešlého tělesného stavu či sociální a právní pozice, případně i úspěšný výsledek této snahy
- **Léčebná rehabilitace** je komplex medicínských *preventivních*, diagnostických a terapeutických opatření směřujících k obnovení maximální funkční zdatnosti jedince postiženého na zdraví cestou odstranění či substituce, případně snížením či zpomalením progresu

Psychiatrická rehabilitace

- Spektrum metod a přístupů v péči o osoby s duševním onemocněním za účelem zvýšení jejich schopností, dovedností tak, aby byly úspěšné a spokojené v prostředí, které si vyberou s co nejmenší mírou kontinuální profesionální podpory (Anthony a Cohen 1983)
- Cílová skupina: osoby s těžkou duševní poruchou, která je limituje v běžných životních podmínkách
- Zaměřena na funkce a jejich posilování, indukce zdraví (drasgow 1972)
- (terapie je zaměřena na symptomy), redukce nemoci
- Komplementarita terapie a rehabilitace

Historie psychiatrické rehabilitace

- Kořeny v 19. století , kdy upřednostňován aktivní program před terapií mluvením, vedení nemocného k změně jednání
- Později postupy zaměřené na zlepšení pracovních schopností nemocného

Principy psychiatrické rehabilitace

- Základní přístupy podle tří škol, které vznikli v Bostonu, Los Angeles a Anglii.
- Bostonské škola: důraz na rozvoj pac. schopností pomocí učení
- Los Angeleská škola: pomáhá pochopit, z čeho se nemoc skládá, jaké jsou stresové faktory vyvolávající zhoršení a naučit se s nemocí žít.
- Anglická škola: klade důraz na prostředí pacienta a jeho roli v něm. Snaží se využívat potenciál prostředí

Principy psychiatrické rehabilitace

- Individuální přístup
- Využití všech možností a dovedností terapeutického týmu i pacienta
- Zaměření na zachování zbytků zdraví
- Stanovení hranic mezi přáními pacienta a možnostmi
- Spokojit se i s malými úspěchy
- Orientace na zdravou část osobnosti pacienta
- Aktivní zapojení pacienta
- Začátek rehabilitace již během léčby

Proces rehabilitace

- *Diagnostická fáze:*
 - Ohodnocení schopností pacienta
 - Zvážit možnosti prostředí pacienta
 - Popsání rehabilitačních cílů
 - Zhodnotit úroveň nynějších dovedností pacienta
 - Zjištění klíčových podpor v okolí

Proces rehabilitace

- *Fáze plánování:*
 - Popis intervencí
 - Rozdělení zodpovědnosti
 - Popis účasti pacienta
 - Časová posloupnost
 - Specifické popsání potřebných intervencí pro každou potřebnou dovednost.

Proces rehabilitace

- *Intervenční fáze*
 - Rozvoj a posilování pacientových dovedností
 - Rozvoj a přizpůsobování prostředí pacienta
 - Maximální zapojení pacienta do nácviku
 - Výběr strategií
 - Postup od jednodušších úkolů k složitějším
 - Napojení pac. na existující služby
- Průběžná komunikace s pac. v průběhu všech fází

Organizace psychiatrické péče

- **Akutní lůžková péče**
- **Ústavní péče**
- **Ambulantní (nespecializovaná, specializovaná)**
- **Intermediární péče**

Organizace psychiatrické péče: akutní lůžková péče

- **psychiatrické kliniky v rámci fakultních nemocnic (pouze 6 v ČR)**
- **psychiatrická oddělení nemocnic**
- **psychiatrické léčebny**

Organizace psychiatrické péče: ústavní péče

- **dlouhodobá resocializace a rehabilitace**
- **psychiatrické léčebny**

Organizace psychiatrické péče: intermediární péče

- **nově koncipovaná složka, moderní, bez tradice, nedostatečně sledovaná**
- **denní stacionáře, krizová centra, domácí péče, kluby**
- **mezirezortní – chráněná pracoviště, bydlení, rehabilitační dílny, sociální firmy**

Organizace psychiatrické péče

Celosvětový trend:

- **postupný přesun diagnostiky a léčby řady psychických poruch k lékařům první linie, tj. k praktickým lékařům a ambulantním psychiatrům**

Proč?

- **hlavně dostupnost nových, bezpečnějších a lépe snášených antidepresiv a antipsychotik**

Organizace psychiatrické péče

- část nemocných s psychózou je schopna žít (různě dlouhou dobu) mimo psychiatrická zařízení, ale vyžaduje komplexní péči, kterou mohou poskytnout zařízení **komunitní psychiatrie**
- týká se to do určité míry i dalších nemocných s chronickými psychickými poruchami (např. bipolární porucha)

Komunitní péče

- **system terapie, pomoci a podpory, který je obsahově i organizačně uspořádán tak, aby byl schopen pomoci lidem i s vážnějším psychickým postižením žít co možná nejvíce v podmínkách běžného života, subjektivně co nejuspokojivějším způsobem**

Komunitní péče

- **Patří sem:**
 - **krizové služby**
 - **domácí léčení (v podstatě u nás neexistuje)**
 - **denní centra a denní stacionáře (moderní trend, který poskytuje komplexní denní péči medicínské, psychoterapeutické a socioterapeutické povahy)**

Organizace psychiatrické péče

- **Denní centra a stacionáře lze rozdělit dle funkcí na terapeutická, rehabilitační, oblast zaměstnávání a oblast sociální .**
- **bývají orientována buď na jednu nebo kombinací více funkcí, event. mohou plnit tyto funkce všechny**
- **dále je možno zřizovat takováto centra dle patientských skupin (pro psychotiky, závislé, děti)**
- **další formou komunitní péče je chráněné bydlení, a chráněná práce**

Těchto zařízení v ČR minimálně a často je zřizovatel nestátní organizace.

Stigmatizace psychiatrie

Psychiatrie - asociace ...

- 1. blázinec - 22,2 %
- 2. duševní choroba - 12,1 %
- 3. cvok - 9,10 %
- další asociace - Chocholoušek, Dobřany, svěrací kazajka
(STEM 1998)